

ע.ע.

33/10

פרוטוקול מס. 3/8

מישיבת וועדת העבודה

מיום ד', כ"א בכסלו תשי"ט - 3.11.58 בשעה 9.30

נכח:

- חברי הוועדה: ע. גוברין - היו"ר
- ב. אידלסון
- י. אלטוגי
- מ. ארם
- ש. זבה
- י. כהן
- י. כץ
- ח. למדן
- ח. מגורי-כהן
- ט. קלמר
- א. שוסטק
- י. ריפתין

מוזמנים:

- מ. נמיר - שר העבודה
- י. אבידר - המנהל הכללי של משרד העבודה
- ד. טנה - מנהל אגף השיכון

סדר-היום:

דיון בבעיות שיכון, תעסוקה והכשרה מקצועית.

היו"ר ע. גוברין:

פותח את הישיבה.

לקראת הדיון על התקציב לשנת הכספים הקרובה ולקראת העליה שאנו מצפים לה, קבעתי בהסכמת שר-העבודה, ראשי משרד העבודה וחברי הוועדה דיון על הנושאים: שיכון, תעסוקה והכשרה מקצועית.

כמה מחברי הוועדה דרשו לקיים עידן פעם ישיבה עם הנהלת המוסד לביטוח לאומי, חששתי להוסיף לסדר-היום יתר על המידה, אולם בקשה זו רשומה אצלי ואשתדל למלאה בהזדמנות הקרובה.

מ. ארם:

יש לי שאילתה בקשר להתמוטטות תקרה בבית חדש שנבנה ברעננה.

היו"ר ע. גוברין:

לפני סיום הישיבה אקדיש זמן לשאילתות.

שר העבודה מ. נמיר:

אני רוצה לפתוח באופן קצר את הדיון על שלוש הסוגיות, שיחדיו חופפות את בעיית הקליטה של כוח עבודה נוסף בארץ, שבא כעיקרו מהעליה, אבל בחלק הגיון ביותר גם מהגידול הטבעי השנתי.

שיכון, תעסוקה והכשרה מקצועית -

מחוץ להנחלת הלשון שאיננה בתחום משרדי - אלה הם שלושת המכשירים שבעזרתם נקלט האדם החדש בארץ, שבמישורים מסויימים משרד העבודה יחד עם הסוכנות היהודית מבצעים את הנתון בענין זה במסגרת של קליטה ציבורית מסלכתית, אעמוד קודם על עניני העליה, אחר-כך על בעיות השיכון, אחר-כך על בעיות התעסוקה ולבסוף על בעיות ההכשרה המקצועית, מתוך הנחה שכל אחד מראשי האגפים המטפלים בנושאים אלה יופיעו לפניכם וימסרו לכם פרטים, אני אעמוד על הנושאים רק בקווים כלליים.

לפני-כן ברצוני להעיר, כי מן הראוי

שיו"ר דועדת העבודה יסדיר את המצב כך שנציגי משרדי לא יהיו אורחים בהרבה מאוד אכסניות. אני רואה שבסוגיה זו מטפלות גם דועדת הכספים ודועדת הפנים, וגם דועדת הכלכלה הזמינה בירור. כחברי הממשלה ונציגיה הוכתנו להענות לכל דועדה של הכנסת, אולם מחובתה של דועדת העבודה להסדיר את הענינים כך שלא נצטרך להופיע בפני דועדות רבות של הכנסת, לי ולאנשי משרדי יש הרושם שקיימת במקצת פלישה לתחום דועדת העבודה מצד דועדות אחרות, אם דועדת-העבודה רואה זאת כדבר תקין, לנו לא איכפת, אולם אם אין היא רואה זאת כמצב תקין, עליה להסדיר זאת.

כל מה שאומר יהיה בבחינת ניסוח הצרכים

כפי שאנו רואים אותם, כיצד נוכל לספק אותם - אין אפשרות לדעת זאת קודם שיוגש התקציב החדש, וביחס לשיכון באופן מיוחד - קודם שיתבררו פחות או יותר סיכומי המילווה לעליה בארץ ובחוץ-לארץ.

ועכשיו אעבור לנושא הראשון - השיכון.

הנחתנו היא שהדירות הנבנות עכשיו במסגרת התקציב של 1958/9, שיסתיים ב-31.3.59, יספיקו בשביל העליה החדשה עד סוף השנה התקציבית, אולי עם גרעון של אלף דירות, בהנחה שתתקיים ההיפוטזה שלנו על העליה, אם יחול שינוי בענין זה, לטובה או לרעה, ישתנו הדברים, אולם ביחס למשרדי העליה אין לנו כל אפשרות אחרת מאשר לנהוג בהיפוטזה משוערת שאנו הופכים אותה לשימושית ובוונים לפיה את התכניות, כל מה שאני אומר זה רק סכמטי, רק כדי לשבר את האוזן, כי למעשה אין תהליכי העליה חופפים את תהליכי התקציב, ויש השפעות גומלין בענין זה, אם עד סוף שנת התקציב תהיה-אותה עליה שאפרט איתה, הדירות הנבנות עכשיו במסגרת התקציב של 1958/9 יספיקו בשבילה, או שיחסרו כאלף דירות.

אנו משערים שעד סוף השנה התקציבית

יבואו בממוצע 4000 עולים לחודש, החודש באו קצת פחות, ומשערים שבחודש הבא יבואו יותר.

אנו מצפים בשנת התקציב הבאה ל-40 אלף

עולים, שלפי השערותנו - שהיא מבוססת פחות או יותר - הרכבם יהיה כדלקמן: 30 אלף מאירופה המזרחית, בעיקר מהונגריה ורומניה וקצת גם מארצות אחרות של אירופה המזרחית; 2000 מאירופה המערבית, ארצות-הברית ואמריקה הדרומית ו-8000 מארצות האוריינט: טרוקו, טוניס, הודו, פרס וטורקיה.

כדי לקבל מושג על צרכי השיכון מצד אחד, צרכי התעסוקה מצד שני וצרכי ההכשרה המקצועית מצד שלישי, מוטב כי תרשמו לפניכם שמשפחה ממוצעת ממזרח אירופה וממערבה פירושה ל, 2 נפשות, ומשפחה ממוצעת מארצות המזרח הערבי והאסייתית פירושה 4 נפשות. לפי זה אנו באים לידי מסקנה שלקליטת העלייה החדשה מאירופה המזרחית נחוצות 12 אלף דירות, שמה תצטרך כנראה הממשלה לבנות 10,000 דירות. אנו מניחים, על יסוד העבר, שכאלף דירות ישיגו העולים בכוח עצמי וכאלף דירות ישיגו בעזרת הלואות מצדנו. מטעם שעומדת לפנינו בעיה של 10,000 דירות בשביל העלייה מאירופה המזרחית ועוד כ-2000 דירות בשביל העלייה מארצות המזרח.

12,000 הדירות הללו יתחלקו, אם תצליח אכדונתנו, כדלקמן: 58% ישוכנו באיזורי הפיתוח; 17% בהתישבות החקלאות, מזה 10% במושבים ו-7% בקיבוצים; 25% ישוכנו בערים ובמושבות ביתר חלקי הארץ. אלה הן הערכות הגבוהות במקצת ממה שהיה בקשר לעלייה הפולנית, מכיון שיש גירסה לפיה העלייה הרומנית נוחה יותר לקלוט את רעיון העבודה, את ההכרח בעבודה ובכלל זה גם עבודה חקלאית, מאשר העלייה הפולנית. אלה הם אנשים פשוטים יותר, יש ביניהם פחות אינטלגנטים, הם גם פחות "רפנירס" ויש במובן השלילי של המלה, אנו חושבים לכיוון 75% מהעלייה הרומנית להתישבות החקלאית על שתי צורותיה ולאזורי הפיתוח. אני מדבר על בניית השיכונים בשביל עלייה זו, איך היא תתפזר אחר-כך, זוהי בעיה נפרדת.

12,000 הדירות מתחלקות לפי האיזורים הגיאוגרפיים כדלקמן: 2600 יחידות דיור בצפון (בגליל הבלתי מיושב); 3500 יחידות דיור בדרום ובנגב; 900 יחידות דיור בשרושים וסביבתה, כולל בית-שמש; 1000 יחידות דיור באיזור חיפה; 1200 יחידות דיור באיזור תל-אביב ו-800 יחידות דיור באיזור המרכז (נתניה חדרה) וקצת למעלה מ-2000 יחידות דיור בהתישבות, עליה לנקודות חדשות והשלמת ישובים קיימים. גם כיום ישנם ביישובים מבנים מוכנים המכנים לעולים חדשים.

אנו מקווים כי נוסף ל-6000-7000 יחידות דיור שנגמור את בנייתן בשנה התקציבית הזאת למען חיסול המעברות - עד עכשיו איכנסו למעלה מ-3000 יחידות דיור בתושבי מעברות, 2500-2000 יחידות דיור נמצאות בתהליך בנייה, ואם לא יהיו לנו קשיים בקבלת הכסף המגיע לנו מהחשב הכללי נוכל להתחיל תוך השנה השוטפת בבניית עוד כאלף יחידות דיור, ביחד יוקמו בשנה זו למעלה מ-6000 יחידות דיור בשביל תושבי המעברות - אנו קובעים לעצמנו לשנה הבאה, מתוך זהירות, בניית עוד 4000 יחידות דיור, ובאופן כזה נגלוש עד 10,000-11,000 יחידות דיור לשתי השנים מתוך התכנית התלת-שנתית לחיסול המעברות, ואז יש לנו סיכוי שהתכנית תוגשם במילואה, אם תימשך הבנייה באותו קצב. את הצריפוונים של המעברות קצרות לשיכון קבע מורידים, גאפילו בכוח, זהו התנאי לכניסה לדירה.

בתכניתנו לבנות בשנה הבאה כאלף יחידות דיור לוותיקים באיזורי הפיתוח. המדובר במנהלי עבודה, בעלי מקצוע, מומחים, מהנדסים, רופאים, מורים וכד', שאחרת לא יבואו לאיזורים אלה, ואנו רואים זאת כחובה ממלכתית.

בן אנו מתכננים לבנות 5000 יחידות דיור לזוגות צעירים, בעיקר לאלה המשתחררים מהצבא, במסגרת מסכון לבנייה, אבל באשראי גדול יותר.

במסגרת מפעל החסכון לבנייה, שבה הבנייה ברוב המכריע היא בכספי המשתכנים עצמם, נבנה כ-4000 יחידות דיור. כן נבנה 500 יחידות דיור לתושבים הערביים, גם כן עם אשראי גדול פי שנים מהאשראי הניתן לשיכון יהודים במסגרת מפעל החסכון לבנייה.

במושבים החדשים נבנה 400 יחידות דיור; בקיבוצים, כולל קליטה חדשה בקיבוצים קיימים ועליה לנקודות חדשות, נבנה 600 יחידות דיור.

ביחד עם הבנייה כשכיל העליה החדשה נבנה השנה 21 אלף יחידות דיור. כמובן, אם יהיה לנו הכסף הדרוש לביצוע תכניותינו.

נוסף לכך גוסיף השנה 1500 חדרים לבלוקונים במושבים ונהפוך אותם לדיירות נורמליות. אם נחשוב גם אותם ליחידת דיור, יגיע ההיקף הכולל של הבינוי הממשלתי לצרכי מגורים מכל הסוגים ל-22,500 יחידות דיור. אם לא נביא בחשבון את 1500 החדרים שגוסיף לבלוקונים, יגיע היקף הבינוי ל-21,000 יחידות דיור. אלו הן התכניות לשיכון, מתוך הנחה שיבואו 40 אלף עולים חדשים, ואם יהיה הכסף הדרוש.

בנוגע לתעסוקה, כמו בשנה התקציבית הקודמת כן גם בשנה השוטפת לא נתאמתו החששות הפסימיים, וגם שנה זו היא מהשנים הטובות ביותר במצב התעסוקה ובמספר הנמוך ביותר של הרשומים בלשכות עבודה, וזה בגלל שתי סיבות: 1. שינוי באקלים העבודה בארץ, עונת העבודה המתה, שהיא אוגוסט-ספטמבר-אוקטובר ונובמבר, נתקצה בשני חדשים בשל הגידולים החקלאיים התעשייתיים: כותנה, אגוזי-אדמה וכד'; 2. מאמץ אחר באספקת עבודה יזומה וחלוקה אחרת של עבודה זו. הפרדנו בלשכת העבודה בין כוח עבודה אפקטיבי, שאפשר לשלוח לכל עבודה, לבין כוח עבודה חלש, שהעבודה הניחנת להם היא צורה קונסטרוקטיבית של סער.

אולם לקראת השנה הבאה עלינו לראות סיכוי של תוספת כוח אדם בארץ בשיעור של 25%-20%, מזה כ-60% מהעליה החדשה, בערך 12,500 מפרנסים של 40,000 נפש, וכ-10 אלפים מהגידול הטבעי המתבגר בארץ, יש להניח שכ-80% מהעליה החדשה יזדקקו ללשכת העבודה כדורשי עבודה במישרין או דרך הלשכה.

זוהי התחזית של התעסוקה, עלינו לראותה אותה בכל רצינותה, מכיון שעשוי להיות לנו ויכוח לא קל עם משרד האוצר על התקציב לתעסוקה. אולי דווקא לרגל זה שהשנה השוטפת עוברת באופן נוח פחות או יותר, ירצו לעשות תחזיות אופטימיות גם לשנה הבאה, אבל מי שלא ישלה את עצמו חייב לראות את התמונה של הצורך לקלוט למעלה מ-20 אלף מפרנסים חדשים.

ולבסוף על ההכשרה המקצועית, המתחלקת כידוע לשתי זרועות: חינוך מקצועי במסגרת של בתי-ספר לנוער, והכשרה מקצועית בקורסים קצרי זמן, שהמכסימום שלהם הוא 10-12 חדשים והממוצע 6 חדשים, כמעט כולם לעולים חדשים, במרכזים להכשרה מקצועית שמספרם בארץ הוא 15-16. פה אני יכול לתת דק הערכה היפותטית מאוד, כי כל עוד אין לפנינו תמונת העליה, איננו יודעים את הרכב המקצועות, ואי-אפשר לדעת מהו שידוד המערכות הדרוש.

אם לבנות לפי מה שהיה בשנה הקודמת, יהיו בשנה הבאה במסגרת ההכשרה המקצועית כ-40 אלף איש, מזה כ-40% נבתי-ספר מקצועיים וכ-60% בהכשרה מקצועית למבוגרים. בתי-הספר המקצועיים לנוער אינם רק בפיקוח משרד העבודה, 8500-9000 בני נוער נמצאים בבתי-ספר מקצועיים שבפיקוחנו, קרוב למספר זה נמצאים בבתי-ספר חקלאיים שבפיקוח משרד החקלאות; כ-1500 בבתי-ספר לאחיות שבפיקוח משרד הבריאות; כ-100 בני-נוער לומדים בבי"ס לטלקומניקציה שבפיקוח משרד הדואר; 40 בני נוער לומדים במחלקת המדידות של משרד העבודה, ומקבלים השכלה כללית ומשלימה בשעורי-ערב, ו-3000 בני נוער לומדים במוסדות נוער של הסוכנות היהודית. בקורסים להכשרה מקצועית למבוגרים יעברו כ-15,000 איש. ביחד תינתן ההכשרה מקצועית ל-40 אלף איש, נוער ומבוגרים, כל זה ידרוש מאמץ במספר ניכר.

ד. טנה:

אתעכב על נושא השיכון, ולא אחזור על המספרים שמסר כאן שר-העבודה.

למעשה, שיכון ותעסוקה הם שני המכשירים העיקריים לקליטת העליה, ומתוך כך משרד העבודה הוא בעיקר המשרד המטפל בקליטת העליה, בשיתוף עם המחלקות המתאימות של הסוכנות, שהן המכשירים הטכניים לביצוע המדיניות שנקבעה ע"י משרד העבודה, מתוך שמשד העבודה קובע את מקום שיכונם של העולים, הוא קובע עי"כ לא רק את עתידם, כי אם את קו הפיתוח הכלכלי של הארץ.

אם היקף הבנייה הציבורית יגיע בשנה הבאה ל-22,500 יחידות דיור, הרי הבנייה הפרטית - ז.א. הבנייה שאיננה במסגרת הבנייה הממשלתית וללא עזרת הממשלה - תגיע ל-7500 יחידות דיור, יחידות דיור גדולות יותר, ובסך-הכל תגיע הבנייה בארץ בשנה הבאה ל-30 אלף יחידות דיור. לפי השטח, $\frac{2}{3}$ מהבנייה תהיה ציבורית ו- $\frac{1}{3}$ פרטית.

אם מאילו סיבות שהן לא תבוצע התכנית, מוכרה לעלות באופן אוטומטי תקציב אחר של משרד העבודה - תקציב התעסוקה.

מתוך 40 אלף העולים החדשים יהיו כ-13 אלף מפרנסים, אילו העולים החדשים היו בונים בעצמם את דירותיהם, היתה זו תעסוקה ל-7000 מפרנסים למשך שנה שלמה, נוסף ל-1000 מפרנסים שהיו עסוקים בהגדלת השירותים, כך שהיה צורך לדאוג לתעסוקתם של 3000 מפרנסים בלבד, אולם החשבון הדיאלי הוא שונה, במציאות הבנייה היא בחלק גדול תעסוקה לפועלי הבנין הוותיקים בארץ.

תהיה זו מדיניות פסולה מטעמים

תקציביים לבנות לעולים שיכון ארעי, כי בחשבון סופי שיכון ארעי הרבה יותר יקר משיכון קבע, וזה בגלל שני טעמים: 1. צריך להחליף אח"כ את השיכון הארעי בשיכון קבע; 2. צריך להגדיל את תקציב התעסוקה.

בהכנסת תכנית שיכון ישנם שיקולים

שונים, השיקול הראשון הוא - בנין הארץ. מוטב לבנות בית באיזור פיתוח אפילו אם התעסוקה איננה מובטחת מראש, ולדאוג לתעסוקה מלאכותית וממלכתית, מאשר לבנות את הבית ליד העיר הגדולה במקום שיש תעסוקה מתוך שיקול זה, התפתחות התעשייה והחקלאות איננה יכולה להיות באותו הקצב לפיו בונים את השיכונים, ומכאן הפער בהתפתחות ערי הפיתוח.

3.11.58

השיקול השני הוא - התכנון הפיסי, באגף השיכון כבר מוכן התכנון הפיסי של אלפי יחידות דיור, ואפשר להתחיל מיד לבנות אותן. תכנון פיסי הוא תוצאה של תיאום, כדי לבנות בארץ שיכון יש, למעשה, צורך בתיאום של כל משרדי הממשלה ומוסדות שונים אחרים, מוסדות ששיקוליהם מנוגדים במידת מה, ומזה נובע הוויכוח הנצחי על תכנון פיסי.

לדעתי, אם כבר החלטנו על תכנון פיסי, ההחלטה צריכה להיות לזרז. איננו יכולים לשנות את התכנית לאחר השקעת היסוד. יתכן שאחרי 10 שנים אפשר לשיקול מחדש אם ההחלטה היתה נכונה, אולם אי-אפשר להתעלם מהשקעות של מיליוני ל"י שהושקעו בקשר לתכנית מסויימת ולהחליט על תכנית אחרת. יש החולקים כיום על תכנון טבריה עילית, למשל, ואגב, לא משרד העבודה החליט על כך, כי-אם אגף התכנון.

היו"ר ע. גוברין: אני חושב שהשיכון בטבריה עילית הוא מהמוצלחים ביותר.

ד. טנה: השיקול השלישי הוא - תכנון יחידת דיור. כאן יש להביא בחשבון את גודל המשפחה ואת מוצאה, אם היא ממזרח אירופה או מצפון אפריקה. תכנון יחידת דיור דורשת גם ידיעה, ויש לנו היום יותר ידיעה מאשר היתה לנו בשנים הקודמות. אני חייב לציין שבענין תכנון יחידת הדיור אנו נמצאים תמיד במצב שאנו מתכננים לעליה מארץ מסויימת ובינתיים כא גל של עליה מארץ אחרת. בבאר-שבע, למשל, תכנונו יחידת דיור בשביל משפחה מרוקנית ולשיכונים נכנסו עולים מפולין.

אנו חייים בתקציב מצומצם. הצעתנו השנה ומצמצם עוד פעם את התקציב ליחידת דיור, היות ואחרת אי-אפשר להגיע לתכנית בעלת ביצוע. אם לבנות יחידת דיור במסגרת התקציב, היא מוכרחה להיות קטנה, ואם היא קטנה, דוצים לבנות אותה כי יחידת דיור שאפשר להרחיבה בעתיד, דבר המונע בעד בניית בתים בני קומות. בונים חצי יחידת דיור, וכל דבר בלתי מושלם הוא מכווער ומתקלקל מהר. אולם ניצבת השאלה: מה לבנות, יחידת דיור קטנה שאיננה ניתנת להרחבה, או יחידת דיור הניתנת להרחבה?

קיימת גם אפשרות שלישית, שנחרנו בה בבאר-שבע. היות ויש בה יחידות דיור קטנות מכל תקופות הבנייה, בנינו השנה יחידות דיור גדולות יותר, באופן יחסי, ואף טובות יותר בבתיים בני 2-3 קומות, כל יחידת דיור היא בשטח של 53-58 מ"ר וכוללת שני חדרים, הול ושירותים. הצענו לתושבים הוותיקים בבאר-שבע לרכוש יחידת דיור זו נגד תשלום זול באופן יחסי, והדירה הקטנה המתפנית מוצעת בתנאי שכירות לעולה החדש. נסיון זה הצליח בכמה ערי פיתוח. יש לנסיון זה עוד אספקט חשוב ביותר: המשפחה הייתה מקוורת המזרח מגיעה לדירה טובה יותר והמשפחה הרומונית לדירה קטנה יותר בישוב מעורב.

אני רוצה להגיד בהזדמנות זו, כי קיים ניגוד בין רצון הממשלה לפזר את האוכלוסייה לבין רצון הפרט, העולה החדש, השואף להשתכן בעיר הגדולה, שבה הוא מקווה להיקלט מהר יותר, דבר שהביא בעליה הפולנית לתנועה של 70% בין המקום שזועזת הדיור של מחלקת הקליטה שלחה את העולה לבין המקום הסופי שבה הוא השתקע, תנועה בתוך איזורי הפיתוח וחלק למרכז. המציאות הוכיחה שהקליטה

הצליחה לא במקום שהיה בו שיכון ותעסוקה, אלא במקום שהיה בו טיפול של המוסדות והציבור בעולה החדש. בבאר-שבע, שהיה בה טיפול בעולה, העולים נקלטו, ואילו במקומות אחרים היתה עזיבה.

שיקול נוסף בתכנון שיכון היא חלוקה סוציאלית צודקת של האוכלוסייה. בעליה ההמונית של 10 השנים האחרונות ישנם 10% של מקרים סוציאליים, אולם אין ישוב בארץ שאינו בא למשרדנו בטענה שהוא מקופח מבחינה זו, והצעה היא גדולה יותר מצד ראש מועצה של ישוב ותיק וקטנה יותר מצד ראש מועצה של עיר פיתוח. העזרה ההדדית באיזורי הפיתוח היא גדולה יותר בין העולים מאשר בין הוותיקים. העומס של העם היהודי על הישוב הישראלי זו עובדה קיימת, וכל זמן שאנחנו מביאים את העם כמו שהוא, יהיה אחוז לא קטן של מקרים סוציאליים. אף כי עדיין ההרכב הגיל בעליה הרוסנית הוא די טוב, אין ספק שגם בה יהיה אחוז של מקרים סוציאליים.

ה. למדן: האם הנסיון לא הוכיח שמוטב לקלוט את המקרים הסוציאליים בערים הגדולות?

ד. טנה: הקליטה של מקרים סוציאליים בעיר הגדולה יקרה יותר מאשר בעיר הפיתוח, כן יש להביא בחשבון שהדור השני כבר ייקלט בעיר הפיתוח. אי-אפשר גם להפריד בין המשפחות.

אני רוצה להוסיף עוד שיקול בתכנית המפורטת של 22,500 יחידות דיור, אנו מבינים את התכנית לפי האיזורים באופן שתינתן דחיפה מיוחדת לפיתוחן של 10 ערי פיתוח מסויימות, לפיכך נראה לנו שבאפשרותנו להפוך את השיכון לא רק למכשיר המרכזי לקליטת העליה, אלא גם של התפתחות הארץ.

לא אכנס לאספקטים נוספים רבים הקשורים בה, רק אמנה אותם: לבחינה הכספית יש חשיבות רבה לביצוע תכניתנו, לא מובטח לנו שניתן לבצע את התכנית הדרושה במסגרת התקציב, וכלי כסף אין ביצוע, אנו מבצעים תכניות בממדים גדולים יותר מהכסף העומד לרשותנו והגענו למשבר כספי, איננו יכולים עוד לבצע את תכניתנו היות ואין לנו הכסף הדרוש.

כן אנו חושבים שנעשה שגיאה אם נוריד את רמת הבנייה, אולם יתכן שנאלץ להקטין את שטחן של חלק מהדירות, לבנות דירות בנות חדר אחד בשביל משפחות קטנות של אנשים בגיל גבוה.

יהיה זה אבסורד לבנות שוב כל מיני "זפתונים", אם אלה הם בדונים, צריפונים או פחונים, בתי האזנוסט שבנינו, בשטח של 30-32 מ"ר כל אחד, שהיה הכרח להקים על שטח ישר ובמרכז הארץ, עלו לנו, כולל הפיתוח, 4500 ל"י כל אחד, כלומר 147 מ"י מ"ר, בעוד שיחידות הדיור ברמה טובה שבנינו באיזורי הפיתוח עלו לנו, בממוצע, 127 ל"י מ"ר, כולל פיתוח, זוהי הוכחה נוספת ומספיקה שתהיה זו שגיאה לבנות שיכון ארעי, אולם נאלץ לעשות זאת - דוערת העבודה והכנסת יחליטו על כך - מפני שאתם מפסידיים בימים אלה את המערכה, שד-העבודה כבר אמר שהיה לנו דיור רק בשביל העולים שיבואו עד אפריל, אם לא נתחיל לבנות עכשיו כמקדמה לשנה הבאה, העולים שיגיעו באפריל-מאי ישארו

3.11.58

ללא קורת גג, ואז נאלץ להקים את האזבסטונים, שאותם אפשר להקים במהירות. אם לא מחליטים בימים אלה על מקדמה לבניית אלף יחידות דיור כל חודש - ואת חודש נובמבר כבר הפסדנו - לא תהיינה יחידות בשביל העולים שיגיעו באפריל-מאי.

אני רוצה לסיים בהצהרה, כי כל תכנית תיאורטית טובה יכולה להיכשל אם לא תהיה מלווה בביצוע מתאים.
